

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת שמות

איזה קשר מחפשים?

הדת של המחבלים מחפשת קשר של הכנעה, גם בקשר עם הא-ל, וגם בקשר בין איש ואשה. לעומת זאת אצלנו ה' רוצה שנראה כמה הוא רוצה אותנו, ולא מחפש להכניע אותנו

שלום לידידינו היקרים!

בשבוע שעבר נכתב כאן על כך שהדת של המחבלים היא דת של כניעה. הא-ל הוא מופשט ורחוק, ולכן הקשר היחיד שיכול להיות איתו הוא קשר של כניעה, קשר שבו הא-ל רוצה שייכנעו מפניו, המאמינים מחפשים להחניף לו ולרצות אותו על מנת שהוא ירצה בהם, והדרך להחניף לו היא להרוג את כל מי שלא נכנע בפניו, ולהיות מוכן למות בשביל זה. את ההסבר הזה המחשנו על ידי הסיפור של הבכיר האיראני שחוסל בסוריה, שאף על פי שהיה בעל תפקיד גבוה, היה לו צורך להתחנף לפני איש הדת, ולומר לו שהוא רוצה למות למען הדת.

השבוע נמשיך לעסוק בסיפור של אותו בכיר איראני שחוסל, ועל ידו נמשיך לנתח את ההבדל בין דת הכניעה של המחבלים, למסירות-נפש אצל היהודים.

היחס של המחבלים לנשים

אותו בכיר איראני חוסל בזמן שהיה עם אשת-איש, עם אישה שנשואה לאיש אחר. אם כן, מדובר באדם מוערך מאוד, שמדבר על כך שרצונו להיות שאהיד, כלומר קדוש מוסלמי, ויחד עם זה הוא שטוף בזימה, והדברים הללו לא נתפסים כסותרים זה לזה. כלומר אף על פי שהוא שטוף בזימה אין זה סותר את ההערכה אליו, ואין זה סותר גם את דיבוריו על כך שרצונו להיות שאהיד.

היחס של המחבלים לתאוות, נעוץ ביחס שלהם לנשים בכלל: כשם שבדת של המחבלים היחס שיש למאמין עם הא-ל הוא יחס של כניעה וריצוי, כך זה גם ביחס שבין האיש לאשה.

כשם שהא-ל רוצה שייכנעו מפניו על פי הדת שלהם, כך האיש רוצה שהאשה תיכנע בפניו, ותהיה כחפץ שהאיש משתמש בו.

זהו מכנה משותף בין הפרסים לבין מאמיני האסלאם: על אחשוורוש, המלך הפרסי, מסופר במגילת אסתר שהוא לא התייחס אל הנשים אותן הוא לקח כבעלי אישיות, אלא כחפץ שמשתמשים בו וזורקים. נשים מכל רחבי העולם, היו באות אליו ללילה אחד בלבד, ולאחר מכן את רובן הוא כנראה לא היה רואה שוב. אחשוורוש הוא המלך, ואשה צריכה להיכנע בפניו, ולתת לו לעשות בה כחפצו, ואם לא, יהיה סופה כשל ושתי. וכמו שאמר המן לפני המלך שהנשים ילמדו מושתי "להבזות בעליהן בעיניהן", כלומר לפי אחשוורוש והמן, אשה שלא נותנת לבעלה לעשות בה מה שהוא רוצה - היא מבזה אותו.

כך מסופר גם על מוחמד, שעינה נשים רבות כחלק ממסע הכיבושים שלו. כשם שהוא הכניע את האנשים תחת הא-ל-ל שבו הוא האמין, כך הוא הכניע את הנשים תחתיו.

אם כן, בדת של המחבלים תאוות ההרג והרצח באה לידי ביטוי ברצון להכניע את כל האנשים תחת הא-ל, ותאוות הנשים באה לידי ביטוי על ידי הכנעה של האשה תחת האיש. כשם שהקשר עם הא-ל הוא לא קשר שמחפש לפתח את האישיות של המאמין, אלא להכניע אותה, כך הקשר עם האשה הוא לא קשר שמחפש לפתח את האישיות של האשה, אלא להכניע אותה.

אצלנו התאוות לא מבטאות רצון להכניע או להזיק, ולא מכסות את מסירות הנפש

לעומת זאת אצל היהודים גם כאשר יש תאוות, התאוות הללו לא כוללות רצון להכניע את הזולת ולהזיק לו. אדרבה, גם אצל אנשים שלגביהם המתירנות היא מעין 'דת', שאסור 'לכפור' בה, המתירנות הזו מותנית בכך שלא פוגעים בזולת ולא מזיקים לו.

הנקודה הזו באה לידי ביטוי בצורה החזקה ביותר, כאשר במסיבה המפורסמת התאוות התחלפו בבת-אחת ברצון חזק לעזור אחד לשני ולהציל אחד את השני גם במחיר של מסירות נפש.

הדברים יכולים להזכיר את מה שכתוב ב'צעטיל קטן' המפורסם של ר' אלימלך מליד'ענסק:

...ועוד יכוין אם יענו אותו כל אומות העולם בכל עינויים קשים, ויפשטו עורו מבשרו להכחיש ח"ו ביחודו, יסבול כל היסורים ולא יודה להם ח"ו. ויצייר בדעתו ומחשבתו כאילו עושין לו כנ"ל, ובזה יצא ידי חיוב קריאת שמע ותפילה כדין. גם בשעת אכילה וזיווג יכוין כנ"ל, וכשיתחיל להרגיש תענוג גשמי, יצייר במחשבתו כנ"ל, ותיכף ומיד יאמר בפיו ובלבבו שיותר היה לו תענוג ושמחה בעשיית מצות של ונקדשתי באופן הנ"ל מהרגשת תענוג גשמי הזה שהוא מהצרעת משכא דחייא, וכך יאמר וראיה לדבר שיותר היה לו תענוג ושמחה בעשיית מצות עשה של ונקדשתי באופן הנ"ל, שאפילו היו חוטפין אותו רוצחים באמצע

אכילה וזיווג לעשות לו העינויים קשים, הייתי משמח את עצמי על קידוש השם יתברך יותר מתענוג גשמי הזה, אך יזהר שיהיה דובר באמת בלבבו.

הדברים הללו של ר' אלימלך מדברים על מדרגה גבוהה, של אדם שיכול לומר באמת שהיה מעדיף, והיה לו יותר שמחה, מעינויים על קידוש ה' מאשר מתאוות. אבל כפי שנכתב, במלחמה הזו אנחנו יכולים לראות זאת על אנשים שבמבט ראשון לא נראים כבעלי מדרגות גבוהות כאלו.

זהו ה'יהודי הפשוט' של הבעל שם טוב, שמסירות הנפש שלו נוגעת בעצם הנשמה, שגם יהודי פשוט יכול להתנהג כצדיק גמור.

מכל מקום, מסירות הנפש הזו איננה מוכנות למות על מנת להכניע את האישיות, ולהחניף ולרצות א-ל שאין איתו קשר, אלא היא מבטאת את המקום הכי פנימי באישיות, המקום שבו הקשר עם ה' ועם כל היהודים הוא המקום הנוגע ביותר בנפש האדם. מקום כזה עשוי להתעורר אפילו תוך כדי שהאדם עסוק בתאוות.

היחס לא-ל והיחס לנשים אצלנו, לעומת היחס אצל המחבלים

אם כן, בדת של המחבלים הכניעה לא-ל, והאכזריות, והכניעת הנשים - זה הכל אותו עניין. הא-ל לא מעוניין באישיות של המאמינים בו, אלא בכניעתם, והמאמינים לא מעוניינים באישיות של האנשים האחרים שבעולם, ולא מעוניינים באישיות של האשה שלהם, אלא מחפשים קשר של הכניעה.

לעומת זאת אצלנו, הקשר עם ה' לא מבוסס על רצון ושאיפה למות, שכן ה' מעוניין בחיים שלנו, ורוצה שנחיה, ורוצה שנרצה לחיות, ונחיה מתוך רצון ולא 'נתגלגל' ו'נסחב' ונחיה בדיעבד, כיוון שאנחנו כבר חיים. ה' לא רוצה להכניע אותנו, אלא להיפך, רוצה שנראה כמה הוא רוצה שנחיה, וזה ימשוך אותנו לחיות מתוך רצון וחיות.

ממילא גם לנשים היחס הוא לא רצון שהאשה תיכנע, אלא רצון שהאשה תגלה את האישיות שלה, ורק כך יכול להיווצר קשר אמיתי. ה' רוצה שנראה כמה הוא רוצה בקשר בין איש ואשה, וזה יביא אותנו להתחתן מתוך כבוד הדדי ואהבה ושמחה. וכמו שאמרו חכמינו ונפסק ברמב"ם "וכן צוו חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יתר מגופו ואוהבה כגופו" אישות טו, יט).

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'

